

KOHTI TODELLISTA TALOUS- JA RAHALIITTOA

Herman Van Rompuy, Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja

Yhteistyössä:

José Manuel BARROSO, Euroopan komission puheenjohtaja

Jean-Claude Juncker, euroryhmän puheenjohtaja

Mario Draghi, Euroopan keskuspankin pääjohtaja

KOHTI TODELLISTA TALOUS- JA RAHALIITTOA

Kesäkuun Eurooppa-neuvostossa Eurooppa-neuvoston puheenjohtajaa pyydettiin *"laatimaan tiiviissä yhteistyössä komission puheenjohtajan, euroryhmän puheenjohtajan ja EKP:n pääjohtajan kanssa täsmällinen ja aikataulutettu etenemissuunnitelma todellisen talous- ja rahaliiton aikaansaamiseksi"*. Tällä raportilla luodaan taustaa joulukuussa 2012 kokoontuvassa Eurooppa-neuvostossa esitettävälle etenemissuunnitelmalle väliraportin ja lokakuussa 2012 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien pohjalta. Raportissa esitetään aikataulua ja vaiheittaista prosessia talous- ja rahaliiton (EMU) lopulliseksi toteuttamiseksi ja käsitellään kaikkia niitä pääkohtia, jotka määritettiin kesäkuun Eurooppa-neuvostossa esitetyssä raportissa "Kohti todellista talous- ja rahaliittoa". Siinä otetaan huomioon arvokas panos, jonka komissio antoi 28. marraskuuta 2012 tiedonannossaan "Hahmotelma tiiviin ja aidon talous- ja rahaliiton luomiseksi – Keskustelunavaus". Lisäksi Euroopan parlamentti on osallistunut keskusteluun merkittävällä tavalla. Eurooppa-neuvoston pyynnöstä tässä raportissa tutkitaan yhdenmukaisen finanssipoliittisen kehyksen yhteydessä uusia mekanismeja, muun muassa asianmukaista EMUn yhteistä rahoituskapasiteettia, sekä ajatusta, että euroalueen jäsenvaltiot tekisivät EU:n toimielinten kanssa sopimusluonteisia järjestelyjä uudistuksista, joita ne sitoutuvat toteuttamaan, ja niiden täytäntöönpanosta.

Perussopimuksen nojalla unioni on perustanut talous- ja rahaliiton, jonka valuutta on euro. Tässä raportissa esitetyt näkemykset painottuvat euroalueen jäsenvaltioihin, koska niillä on erityisiä haasteita yhteisen valuutan johdosta. Tiiviimmän EMUn muodostamiseen tähtäävän prosessin olisi oltava perusluonteeltaan avoin ja läpinäkyvä, ja sen tulisi olla täysin yhteensopiva sisämarkkinoiden kanssa.

Tässä raportissa esitetään EMUn vakauden ja eheyden edellyttämät toimet ja toivotaan poliittista sitoutumista ehdotetun etenemissuunnitelman toteuttamiseen. Euroalueen ja sen yksittäisten jäsenten kohtaamien sisäisten ja ulkoisten haasteiden laajuus edellyttää, että nyt on ehdottomasti toimittava.

Euroalueella tarvitaan terveen kansallisen politiikan varmistamiseksi vahvempia mekanismeja, jotta jäsenvaltiot voivat saada EMUsta kaiken mahdollisen hyödyn. Tämä on välttämätöntä, jotta voidaan taata luottamus Euroopan ja jäsenvaltioiden politiikan tehokkuuteen, hoitaa elintärkeitä julkisia tehtäviä, kuten kansantalouksien ja pankkijärjestelmien vakauttaminen, suojella kansalaisia epäterveen talous- ja finanssipolitiikan vaikutuksilta sekä varmistaa voimakas kasvu ja korkeatasoinen sosiaalinen hyvinvointi.

Euroalue joutuu kohtaamaan nopeasti kehittyvän kansainvälisen ympäristön, jolle on ominaista suurten kasvutalouksien nousu. Mukautumiskykyisempi ja yhdentyneempi EMU muodostaisi euromaille puskurin talouden ulkoisia häiriöitä vastaan, säilyttäisi Euroopan sosiaalisen mallin ja pitäisi yllä Euroopan vaikutusvaltaa maailmanlaajuisesti.

Yhdessä nämä haasteet edellyttävät ehdottomasti sitoutumista todelliseen EMUun tähtäävään etenemissuunnitelmaan ja myöhemmässä vaiheessa suunnitelman täytäntöönpanoa. Haasteissa korostuu se, että eurooppalaisen yhteistyön syventäminen ei ole päämäärä sinänsä vaan pikemminkin keino palvella Euroopan kansalaisia ja kasvattaa heidän vaurauttaan.

EMUn taloudellisen mukautumiskyvyn varmistamisen kannalta tarpeellisiksi katsotut toimet esitellään tässä raportissa vaiheittaisena prosessina. Kaikki toimintaehdotukset on niiden aikataulusta riippumatta laadittu ja suunniteltu olemaan osia siinä politiikassa, joka vie kohti todellista talous- ja rahaliittoa. Pääkohdat ovat tiiviisti sidoksissa toisiinsa, ja niitä olisi tämän vuoksi käsiteltävä osana kokonaisvaltaista pakettia, jonka eri osat tukevat toisiaan. Yhdennetyin rahoituskehyksen luomisella on merkittäviä finanssipoliittisia ja taloudellisia vaikutuksia, ja siksi sitä ei voida nähdä erillisenä. Vastaavasti finanssi- ja talouspolitiikan alaan kuuluvat ehdotukset kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa. Koska kaikki ehdotukset merkitsevät syvempää yhdentymistä, todellisen talous- ja rahaliiton aikaansaaminen edellyttää demokraattista oikeutusta ja tilivelvollisuutta.

Katsaus prosessin eri vaiheisiin

Prosessi voitaisiin jakaa seuraaviin kolmeen vaiheeseen (katso myös liitteessä oleva kaavio):

Vaihe 1 (loppuvuosi 2012–2013)

Varmistetaan julkisen talouden kestävyys ja katkaistaan pankkien ja valtionvelan välinen yhteys

Ensimmäisen vaiheen loppuun viemisellä pitäisi varmistaa julkisen talouden moitteeton hoito ja katkaista pankkien ja valtionvelan välinen yhteys, joka on ollut yksi valtioiden velkakriisin perimmäisistä syistä. Tähän vaiheeseen kuuluu viisi olennaista osatekijää:

- Finanssipolitiikan ohjausta ja hallintaa koskevan vahvemman kehyksen loppuun saattaminen ja perusteellinen täytäntöönpano (talouspolitiikan ohjauspaketti "*Six-Pack*", sopimus vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta, euroalueen valvonnan tiukentamista koskeva lainsäädäntöpaketti "*Two-Pack*").
- Vahvistetaan kehys jäsenvaltioiden merkittävien uudistushankkeiden järjestelmällistä etukäteiskoordinoitua varten vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen 11 artiklan mukaisesti.
- Tehokkaan yhteisen valvontamekanismin perustaminen pankkialalle sekä pääomavaatimuksia koskevan asetuksen ja direktiivin voimaantulo (CRR/CRD IV).
- Yhteisymmärrys kansallisten kriisintarkkailu- ja talletussuojakehysten yhtenäistämistä, mikä varmistaisi riittävän rahoituksen saamisen finanssialalta.
- Perustetaan toimintakehys pankkien pääomittamiseksi suoraan Euroopan vakausmekanismista (EVM).

Vaihe 2 (2013–2014)

Toteutetaan yhdennetty rahoituskehys ja edistetään terveitä rakennepolitiikkoja

Tämä vaihe koostuu kahdesta olennaisesta osatekijästä:

- Toteutetaan yhdennetty rahoituskehys perustamalla yhteinen kriisintarkkailuviranomainen ja asianmukaiset varautumisjärjestelyt, jotta voidaan varmistaa pankkialan kriisintarkkailupäätösten tekeminen nopeasti, puolueettomasti ja kaikkien edun mukaisesti.
- Perustetaan mekanismi rakennepolitiikkojen vahvempaa koordinoitua, lähentymistä ja toteuttamista varten sellaisten sopimusluonteisten järjestelyjen pohjalta, joita jäsenvaltiot tekevät EU:n toimielinten kanssa politiikoista, joita maat sitoutuvat toteuttamaan, ja niiden täytäntöönpanosta. Tapauskohtaisesti niitä voitaisiin tukea väliaikaisella, kohdennetulla ja joustavalla rahoitustuella. Koska tämä rahoitustuki olisi luonteeltaan väliaikainen, sitä olisi käsiteltävä monivuotisesta rahoituskehyksestä erillään.

Vaihe 3 (vuodesta 2014 eteenpäin)

Parannetaan EMUn taloudellista mukautumiskykyä luomalla keskitetty häiriöiden vaimentamistoiminto

Tämä vaihe on prosessin päätösvaihe. Vaihe 3 sisältää seuraavaa:

- Perustetaan tarkoin määritelty ja rajattu yhteinen rahoituskapasiteetti, jolla parannetaan maakohtaisten talouden häiriöiden sietokykyä keskustason vakuutusjärjestelmän kautta. Tämä parantaisi koko euroalueen taloudellista mukautumiskykyä ja täydentäisi vaiheessa 2 kehitettyjä sopimusluonteisia järjestelyjä. Sisäänrakennettu kannusteperusteinen järjestelmä kannustaisi niitä euroalueen jäsenvaltioita, jotka voivat osallistua häiriöiden vaimentamistoimintoon, harjoittamaan edelleen terveitä finanssi- ja rakennepolitiikkoja sopimusvelvoitteidensa mukaisesti. Tällöin kyseessä olevat kaksi tavoitetta eli epäsymmetristen häiriöiden vaimentaminen ja terveen talouspolitiikan edistäminen kytkeytyisivät edelleen luontaisesti toisiinsa täydentäen ja vahvistaen toisiaan.
- Tätä vaihetta voisi tukea myös se, että kansallisista budjeteista päätettäisiin yhä enenevässä määrin yhteisesti ja että talouspolitiikkoja koordinoitaisiin yhä tiiviimmin erityisesti verotuksen ja työllisyyden alalla, ottaen huomioon jäsenvaltioiden kansalliset työllisyysuunnitelmat. EMUn kehittyessä kohti syvempää integraatiota on yleisemminkin tarkasteltava vielä useita muita tärkeitä kysymyksiä. Tämä selvitys ja komission esittämä hahmotelma toimivat pohjana keskusteluille.

I Yhdennetty rahoituskehys

Euroopan tämänhetkiset järjestelyt rahoitusvakauden turvaamiseksi perustuvat edelleen kansallisiin vastuisiin. Tämä on ristiriidassa EMUn pitkälle integroituneen luonteen kanssa ja on varmasti pahentanut valtioiden heikkouksien keskinäistä haitallista vaikutusta ja pankkisektorin haavoittuvuutta. Yhteisen valvontamekanismin perustaminen takaa tiukan ja puolueettoman valvonnan ja auttaa näin purkamaan valtioiden ja pankkien välisen yhteyden sekä pienentämään tulevan systeemisen pankkikriisin todennäköisyyttä.

Lokakuussa 2012 antamissaan päätelmissä Eurooppa-neuvosto kehotti lainsäätäjiä edistämään yhteistä valvontamekanismia koskevien lainsäädäntöehdotusten käsittelyä ensisijaisena asiana tavoitteena päästä sopimukseen lainsäädäntöpuitteista 1. tammikuuta 2013 mennessä. Se kehotti saattamaan nopeasti päätökseen yhteisen säännöstön ja sopimaan pankkien pääomavaatimuksia koskevista ehdotuksista vuoden loppuun mennessä. Lisäksi se kehotti hyväksymään nopeasti kansallisten kriisinratkaisu- ja talletussuojakehysten yhtenäistämiseen liittyvät säännökset.

Yhteinen valvontamekanismi on ensimmäinen askel kohti rahoitusmarkkinaunionia. On ratkaisevan tärkeää, että todellinen valmistelutyö voi alkaa vuoden 2013 alussa, jotta mekanismi on täysin toimiva viimeistään 1. tammikuuta 2014. Samoin on tärkeää, että EKP:lle annetaan järeät valvontakeinot ja että EKP:n pankkivalvontavastuuseen liitetään riittävät valvontavaltuudet. Tässä suhteessa on tärkeää luoda makrotason vakauden valvontaa varten asianmukainen kehys, jossa otetaan huomioon sekä kansallinen että Euroopan laajuinen ulottuvuus. EKP on vahvistanut, että se ottaa käyttöön organisaatiojärjestelyt, joilla taataan pankin valvontatehtävien ja rahapolitiikan selkeä erottaminen toisistaan.

Kun euroalueen pankeille on perustettu toimiva yhteinen valvontamekanismi, EVM:llä voisi säännönmukaisen päätöksen jälkeen olla mahdollisuus pääomittaa pankkeja suoraan. EVM:n toimesta tapahtuvaa pankkien suoraa pääomittamista koskeva oikeudellinen ja toiminnallinen kehys olisi saatettava päätökseen vuoden 2013 maaliskuun loppuun mennessä. Yhdennetyn rahoituskehysten aikaansaamiseksi yhteistä valvontamekanismia on täydennettävä yhteisellä kriisinratkaisumekanismilla sekä entistä yhdenmukaistettumilla talletussuojamekanismeilla.

Yhteinen kriisinratkaisumekanismi

Rahoituslaitoksille myönnetty tuki on ollut merkittävää kriisin alusta lähtien. Se on rasittanut tarpeettomasti julkista taloutta ja vähentänyt mahdollisuutta käyttää finanssipolitiikkaa taantuman vaikutusten lieventämiseen. Vahvalla yhdennetyllä kriisinratkaisukehyksellä olisi myönteinen vaikutus, koska se rajoittaisi pankkien kaatumisen veronmaksajille aiheuttamia kustannuksia. Käsiteltävänä olevalla elvytyksellä ja kriisinratkaisua koskevalla säädösehdotuksella varmistetaan, että kaikilla EU:n jäsenvaltioilla on käytettävissään pankkialan hallittua kriisinratkaisua varten yhdenmukaiset keinot, mukaan lukien varhaiset toimet, velkakirjojen arvonalaskirjaus ja omaisuudenhoitoyhtiöiden perustaminen.

Pankkien valvonnan siirtyessä tosiasiallisesti yhteiselle valvontamekanismille on kuitenkin olennaista, että myös vastuu pankkien kriisintarkaisusta siirretään EU:n tasolle. Komissio on jo ilmoittanut aikomuksestaan ehdottaa yhteistä kriisintarkaisumekanismia sen jälkeen, kun ehdotukset elvytys- ja kriisintarkaisudirektiiviksi ja talletussuojajärjestelmädirektiiviksi on hyväksytty. Yhteinen kriisintarkaisumekanismi – josta vastaisi yhteinen kriisintarkaisuviranomainen – olisi perustettava samaan aikaan, kun EKP alkaa täysin vastata valvontatehtävistään. Tämän mekanismin, joka koskee kaikkia yhteisen valvontamekanismin piirissä olevia pankkeja, tulisi perustua vankkoihin hallintojärjestelyihin, joihin kuuluvat muun muassa asianmukaiset riippumattomuutta ja vastuuvuvelvollisuutta koskevat säännökset sekä toimivat yhteiset varautumisjärjestelyt, jotka ovat välttämättömiä yhdenmetyt rahoituskehysten toteuttamiseksi.

Yhteisen kriisintarkaisumekanismien tarve

Yhteisen kriisintarkaisumekanismien perustaminen on välttämätöntä yhdenmetyt rahoituskehysten toteuttamiseksi:

- Se varmistaisi oikea-aikaisen ja puolueettoman päätöksenteon, jonka painopiste on eurooppalaisessa ulottuvuudessa. Tämä lieventäisi monia nykyisiä kriisintarkaisun esteitä, joita ovat esimerkiksi kansallisten etujen ajaminen ja rajatylittävissä yhteistyössä esiintyvä kitka. Kriisintarkaisun kustannukset alenisivat, kun varhaisilla ja pikaisilla toimilla osaltaan turvattaisiin kriisintarkaisua odottavien pankkien taloudellisen arvon säilyminen.
- Yhteinen kriisintarkaisumekanismi painaisi kriisintarkaisun kustannukset mahdollisimman alas ja katkaisisi pankkien ja valtioiden välisen yhteyden. Vahvalla ja riippumattomalla kriisintarkaisuviranomaisella, jonka tukena olisi tehokas kriisintarkaisujärjestelmä, olisi taloudelliset, oikeudelliset ja hallinnolliset valmiudet ja tarvittava riippumattomuus suorittaa tehokkaita ja mahdollisimman edullisia kriisintarkaisutoimia. Varmistamalla, että yksityinen sektori kantaa ensisijaisen vastuun pankkien kriisintarkaisun kustannuksista, viranomainen lisäisi markkinakuria ja minimoisi pankkien kaatumisesta veronmaksajien maksettaviksi jäävät kustannukset.
- Yhteinen kriisintarkaisumekanismi täydentäisi yhteistä valvontamekanismia varmistamalla kaatuvien pankkien nopean rakenneuudistuksen tai alasajon. Yhteinen valvontamekanismi takaisi oikea-aikaisen ja puolueettoman arvion kriisintarkaisun tarpeellisuudesta, ja yhteinen kriisintarkaisuviranomainen varmistaisi varsinaisen kriisintarkaisun oikea-aikaisesti ja tehokkaasti.

Yhteisen kriisintarkaisumekanismien puitteissa kriisintarkaisutoimissa olisi noudatettava vähiten kustannuksia aiheuttavaa strategiaa, ja se voitaisiin rahoittaa velvoittamalla osakkeenomistajat ja tietyt velkojat osallistumaan kriisintarkaisuun tietyssä järjestyksessä sekä tukeutumalla pankkialaan. Viimeksi mainittu järjestettäisiin perustettavalla Euroopan kriisintarkaisurahastolla, joka olisi olennainen osa uutta kriisintarkaisujärjestelmää. Se rahoitettaisiin keräämällä kaikilta yhteiseen valvontamekanismiin suoraan osallistuvilta pankeilta riskiperusteisia ennakkomaksuja Yhteiseen kriisintarkaisumekanismiin tulisi kuulua asianmukainen ja tehokas varautumisjärjestely. Tämä voitaisiin mahdollisesti järjestää EVM:n yhteiselle kriisintarkaisuviranomaiselle antamalla puiteluotolla. Varautumisjärjestelyn olisi oltava keskipitkällä aikavälillä budjettineutraali niin, että varmistetaan julkisen avun korvaaminen finanssialalta jälkikäteen perittävillä maksuilla.

Talletussuojamekanismit

Finanssikriisien historia on osoittanut, että pankkitalletuksiin liittyvä epävarmuus voi merkittävästi horjuttaa yksittäisiä rahoituslaitoksia ja kokonaisia pankkijärjestelmiä. Kansallisten talletussuojajärjestelmien yhtenäistämistä koskeva ehdotus sisältää säännöksiä, joilla varmistetaan, että kaikkiin jäsenvaltioihin perustetaan riittävän järeät kansalliset talletussuojajärjestelmät, joilla rajoitetaan rahoituslaitosten välisen ja maiden välisen talletuspaon heijastusvaikutuksia ja varmistetaan riittävän laaja tallettajansuoja Euroopan unionissa. Tämän ehdotuksen nopea hyväksyminen on tärkeää.

II Yhdennetty finanssipoliittinen kehys

Kriisi on paljastanut euroalueen maiden keskinäisen riippuvuuden ja kriisin vaikutusten leviämisen maasta toiseen. Se on osoittanut, että kansallisiin finanssipolitiikkoihin liittyy elintärkeitä yhteisiä intressejä. Tämä osoittaa, että on tarpeen siirtyä asteittain yhdennettyyn finanssipoliittiseen kehykseen, jolla varmistetaan sekä terve kansallinen finanssipolitiikka että euroalueen parempi kyky sietää talouden häiriöitä. Tämä edistäisi osaltaan kestävästä kasvusta ja makrotalouden vakautusta. Lokakuun väliraportissa korostettiin tarvetta tehostaa talouden ohjausta ja hallintaa ja ehdotettiin, että lisätoimena EMUlle kehitettäisiin asteittain yhteinen rahoituskapasiteetti, jolla voitaisiin helpottaa sopeutumista talouden häiriöihin. Lokakuun Eurooppa-neuvoston päätelmien johdosta tässä osiossa tarkastellaan, mitä vaihtoehtoja on euroalueen yhteisen rahoituskapasiteetin käyttöönotossa, sekä sen peruseräperiaatteita.

Terveet kansalliset finanssipolitiikat ovat EMUn kulmakivi

Lyhyellä aikavälillä on ensisijaisesti saatava päätökseen ja toteutettava talouden ohjauksen ja hallinnan vahvistamisen uudet vaiheet. Viime vuosien aikana EMUn sääntöpohjaiseen finanssipoliittiseen kehykseen on säädetty talouspolitiikan ohjauspaketissa ("Six-Pack") tai hyväksytty (vakautta, yhteensovittamista ja ohjausta ja hallintaa koskevassa sopimuksessa) merkittäviä parannuksia; huomiota on kiinnitetty entistä enemmän budjettiepätasapainon ehkäisemiseen, velkakehitykseen, noudattamisen valvontamekanismien parantamiseen ja kansalliseen vastuunottoon EU:n säännöistä. Euroalueen valvonnan tiukentamista koskevan lainsäädäntöpaketin ("Two-Pack") muut osatekijät, jotka ovat vielä lainsäädäntökäsittelyssä, olisi viimeisteltävä kiireellisesti ja pantava kokonaisuudessaan täytäntöön. Tässä uudessa ohjauksen ja hallinnan kehyksessä säädetään euroalueen jäsenvaltioiden vuotuisten talousarvioiden laajasta etukäteiskoordinoinnista ja lisätään niiden talousarvioiden valvontaa, joihin liittyy rahoitusvaikeuksia.

Kohti EMUn yhteistä rahoituskapasiteettia

Muiden rahaliittojen historia ja niistä saadut kokemukset osoittavat, että tapoja siirtyä kohti finanssivakausionia on useita ja että EMUn ainutlaatuisuus antaa aiheita erityiseen lähestymistapaan. Vaikka finanssipoliittisten välineiden keskittämistä ja finanssipoliittiseen yhteisvastuullisuuteen liittyvät järjestelyt kielteisiin makrotalous- ja rahoitushäiriöihin vastaamiseksi ovat erilaiset eri rahaliitoissa, kaikissa muissa rahaliitoissa on käytössä keskitetty rahoituskapasiteetti. Tältä osin Eurooppa-neuvosto pyysi lokakuussa 2012 pidetyssä kokouksessaan tutkimaan uusia mekanismeja, muun muassa asianmukaista yhteistä rahoituskapasiteettia euroaluetta varten. Sillä tuettaisiin uusia tehtäviä, jotka eivät kuulu monivuotiseen rahoituskehikseen, josta se on selkeästi erotettu.

Vaiheessa 2 rakenneuudistuksia voitaisiin erityistapauksissa tukea rajoitetuilla, tilapäisillä, joustavilla ja kohdennetuilla rahoituskannustimilla jäsenvaltioiden tehdessä EU:n toimielinten kanssa sopimusluonteisia järjestelyjä. Nämä järjestelyt olisivat pakollisia euroalueen jäsenvaltioille ja vapaaehtoisia muille (ks. jäljempänä oleva III jakso). Komissio aikoo tehdä ehdotuksen erityisistä tavoista toteuttaa tällaiset sopimusluonteiset järjestelyt ja mahdollisuuksista tukea niiden täytäntöönpanoa EU:n järjestelyjen pohjalta.

Sopimusluonteisten järjestelyjen ja niihin liitettyjen kannustimien täytäntöönpanolla tuettaisiin lähentymisprosessia, joka johtaisi vaiheessa 3 yhteisen rahoituskapasiteetin käyttöönottoon talouden häiriöihin mukautumiseksi. Tämä voisi olla muodoltaan euromaiden välinen vakuutustyyppinen mekanismi, jolla vaimennetaan laajoja maakohtaisia talouden häiriöitä. Tällainen ratkaisu varmistaisi eräänlaisen suhdannejaksoilla harjoitetun finanssipoliittisen yhteisvastuullisuuden, joka parantaisi euroalueen häiriönsietokykyä yleensä ja vähentäisi makrotalouden mukautuksiin liittyviä rahoitus- ja tuotantokustannuksia. Huolehtimalla osaltaan makrotalouden vakaudesta se täydentäisi tarpeellisella tavalla Euroopan vakausmekanismiin perustuvaa kriisinhallintakehystä. Koska toimiva häiriöiden vaimentaminen vaatii jäsenvaltioiden talouden rakenteiden ja talouspolitiikkojen lähentämistä entisestään, kasvua edistävät rakenneuudistukset ja maakohtaisten talouden häiriöiden vaimentaminen ovat tavoitteina toisiaan täydentäviä ja vahvistavia.

Yhteisen rahoituskapasiteetin taloudelliset perustelut

Yhteisellä valuutta-alueella maakohtaisiin talouden häiriöihin mukautuminen tapahtuu työvoiman ja pääomien liikkuvuuden, hintojen ja kustannusten joustavuuden sekä finanssipolitiikan avulla. Jotta kielteisiä finanssipoliittisia ulkoisvaikutuksia vastaan voidaan suojautua, on tärkeää, että finanssipoliittiset riskit jaetaan, kun mekanismit talouden mukauttamiseksi maakohtaisiin häiriöihin ovat epätäydellisiä. Näin on selvästi euroalueella, jossa työvoiman liikkuvuus on suhteellisin vähäistä, pääomavirrat ovat alttiita äkillisille heilahteluille, jotka voivat heikentää rahoitusvakautta, ja rakenteellinen jäykkyys voi viivästyttää tai estää hintojen mukautumista ja resurssien uudelleen kohdentamista. Tällaisissa tapauksissa maat voivat helposti ajautua epätasapainoon, joka vaikuttaa kielteisesti koko euroalueeseen.

Tässä yhteydessä riskinjakovälineiden, kuten yhteisen mutta rajoitetun häiriöiden vaimentamistoiminnon, käyttöönotto voi osaltaan vaimentaa maakohtaisten häiriöiden vaikutusta ja auttaa estämään niiden leviämistä koko euroalueelle ja sen ulkopuolelle. Tätä on kuitenkin täydennettävä mekanismilla, joka edistää vahvempaa taloudellista lähentymistä ja perustuu sellaisiin rakennepoliittikkoihin, joilla pyritään parantamaan kansantalouksien sopeutumisvalmiutta ja vältetään kaikkiin vakuutusjärjestelmiin sisältyvä moraalikadon vaara. Niinpä sen lisäksi, että sopimusluonteisessa järjestelyssä täsmennettyjen uudistusten onnistunut toteuttaminen täyttää oman varsinaisen tavoitteensa, sitä voidaan käyttää myös kriteerinä vaiheessa 3 perustettavaan epäsymmetristen häiriöiden vaimentamistoimintoon osallistumiselle. Tämä toimisi maille ylimääräisenä vahvana kannustimena toteuttaa tervettä talouspolitiikkaa sekä ennen häiriöiden vaimentamismekanismiin liittymistä että sen jälkeen. Siirryttäessä kohti automaattisen vakauttamistoiminnon perustamista jäsenvaltioille voitaisiin niiden erityisistä olosuhteista riippuen tarjota rajoitettuja, väliaikaisia ja joustavia rahoituskannustimia rakenneuudistusten edistämiseksi. Jotta vältettäisiin makrotalouden epätasapainon uusiutuminen tai syntyminen sen jälkeen, kun maat ovat päässeet mukaan häiriöiden vaimentamistoimintoon, uudistuksiin sovellettaisiin edelleen sopimusluonteista lähestymistapaa. Lisäksi häiriöiden vaimentamistoiminnon mukaisia nettosiirtoja voitaisiin mukauttaa vastaamaan sitä, miten hyvin sopimusluonteisten järjestelyjen yhteydessä annettuja sitoumuksia on noudatettu.

EMUn yhteinen rahoituskapasiteetti, johon sisältyy rajoitettu epäsymmetristen häiriöiden vaimentamistoiminto, voitaisiin toteuttaa euroalueen maiden välisenä vakuutustyyppisenä järjestelmänä. Rahoitusosuudet kansallisista talousarvioista ja maksut niihin vaihtelisivat sen mukaan, missä suhdannejaksonsa vaiheessa kukin maa on.

Tällaisen toiminnon suunnittelussa voitaisiin noudattaa pääpiirteissään kahta lähestymistapaa. Ensimmäinen olisi makrotaloudellinen lähestymistapa, jossa rahoitusosuudet ja maksut perustuisivat tulo- ja menoerien vaihtelusykleihin tai taloudellisen toiminnan laajuuteen. Toinen voisi perustua mikrotaloudelliseen lähestymistapaan ja liittyä suuremmin johonkin suhdannevaihteluille alttiiseen julkiseen toimintoon, kuten työttömyysvakuutukseen. Tässä tapauksessa yhteiseen rahoituskapasiteettiin maksettavien ja siitä saatavien rahoitusosuuksien tai -etuuksien taso riippuisi välittömästi työmarkkinoiden kehityksestä. Tässä vaihtoehdossa yhteinen rahoituskapasiteetti täydentäisi tai korvaisi osittain kansallisia työttömyysvakuutusjärjestelmiä. Siirrot voitaisiin esimerkiksi rajoittaa suhdannetyöttömyyteen kattamalla ainoastaan lyhytaikainen työttömyys.

Kummankin lähestymistavan etujen arviointi vaatisi perinpohjaisempaa analyysia. Tärkeää on, että yhteiseen rahoituskapasiteettiin kuuluvan häiriöiden vaimentamistoiminnon laajuus riippuisi pitkälti sen koosta, ja kansallisiin talousarvioihin kohdistuvat rahoitusvaikutukset riippuisivat sen täsmällisestä rakenteesta ja parametreista. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että valitusta lähestymistavasta riippumatta toiminnon perustaminen ei vaikuta julkisten menojen ja verorasituksen kokonaistason euroalueella. Samoin siirtojen aktivoimisen tarkat edellytykset ja kynnyksarvot olisi selvitettävä huolellisesti, sillä ainoastaan riittävän laajoja maakohtaisia häiriöitä voitaisiin vaimentaa keskitetysti. Esimerkiksi mikrotaloudellisessa lähestymistavassa työttömyyteen liittyvät siirrot voitaisiin aktivoida ainoastaan, kun lyhyen aikavälin työttömyys ylittää tietyn rajan.

Olisi kerättävä erityisiä varoja, joilla rahoitetaan molempia toimintoja – rakenteellisten uudistusten edistämistä ja epäsymmetristen häiriöiden vaimentamista. Varat voitaisiin kerätä kansallisina rahoitusosuuksina, omina varoina tai näiden yhdistelmänä. Pidemmällä aikavälillä tulevan yhteisen rahoituskapasiteetin keskeinen näkökohta, jota on syytä tarkastella huolellisesti, on sen mahdollinen lainanottokyky. Euroalueen yhteinen rahoituskapasiteetti saattaisi hyvinkin olla asianmukainen perusta yhteiselle velan liikkeeseenlaskulle ilman, että joudutaan turvautumaan valtionvelan yhteisvastuulliseen kantamiseen. Sen jälkeen olisi tarkasteltava kysymystä finanssipoliittisen kultaisen säännön, kuten sekä vakaus- ja kasvusopimukseen että vakautta, yhteensovittamista ja ohjausta ja hallintaa koskevaan sopimukseen sisältyvän tasapainoisen talousarvion säännön, soveltamisesta yhteiseen rahoituskapasiteettiin. Lopuksi yhdenmukainen finanssipoliittinen kehys edellyttäisi, että perustetaan valtiovarainministeriön kaltainen elin selkeästi määriteltävine finanssipoliittisine vastuineen.

EMUn yhteisen rahoituskapasiteetin häiriöiden vaimentamistoiminnon peruseräatteen

Riippumatta siitä, valitaanko makro- vai mikrotaloudellinen lähestymistapa, häiriöiden vaimentamistoiminnon suunnittelussa tulisi noudattaa tiettyjä peruseräatteen ja ottaa huomioon myös EMUn erityispiirteet:

- Maakohtaisten häiriöiden vaimentamiseen liittyvän finanssipoliittisen riskin jaon osatekijät olisi jäseneltävä siten, että ne eivät johda yksisuuntaisiin ja pysyviin siirtoihin maiden välillä, eikä niitä myöskään pitäisi suunnitella tulontasausvälineiksi. Ajan myötä kukin euroalueen maa olisi suhdannekiertonsa vaiheesta riippuen vuorollaan järjestelmän nettosaaja ja nettomaksaja.
- Toiminto ei saisi heikentää terveeseen finanssipoliittiseen päätöksentekoon kansallisella tasolla ohjaavia kannustimia eikä kansallisten rakenteellisten heikkouksien korjaamiseen ohjaavia kannustimia. Häiriöiden vaimentamistoimintoon olisi sisällytettävä asianmukaiset mekanismit moraalikadon rajoittamiseksi ja rakenneuudistusten edistämiseksi. Olisi harkittava sen liittämistä tiukasti EU:n laajan ohjaus- ja hallintakehyksen noudattamiseen, mahdolliset sopimusluonteiset järjestelyt mukaan lukien (ks. jäljempänä oleva III jakso).
- Yhteistä rahoituskapasiteettia olisi kehitettävä Euroopan unionin ja sen toimielinten puitteissa. Näin taattaisiin sen johdonmukaisuus jo olemassa olevan sääntöpohjaisen EU:n finanssipoliittisen kehyksen ja talouspolitiikan koordinointiin sovellettavien menettelyjen kanssa.
- Yhteisestä rahoituskapasiteetista ei saisi tulla kriisinhallintavälinettä, sillä Euroopan vakausmekanismi (EVM) on jo perustettu sitä varten. Yhteisen rahoituskapasiteetin tehtävänä tulisi päinvastoin olla EMUn ja euroalueen maiden yleisen taloudellisen häiriönsietokyvyn parantaminen. Se helpottaisi kriisien ehkäisemistä ja pienentäisi EVM:n tulevien toimien todennäköisyyttä.
- Yhteisen rahoituskapasiteetin tulisi olla rakenteeltaan toissijaisuusperiaatteen mukainen, sen toimien tulisi olla läpinäkyviä, ja niihin olisi sovellettava asianmukaista demokraattista valvontaa ja tilivelvollisuutta. Sen pitäisi myös olla kustannustehokas, eikä se saisi johtaa turhiin kalliisiin hallinnollisiin menettelyihin tai tarpeettomaan keskittämiseen. Se ei saisi johtaa menojen eikä veroasteen kasvuun.

III Yhdennetty talouspoliittinen kehys

Valtionvelkakriisi on tuskallisesti paljastanut sen, että joidenkin euroalueen maiden aiemmin harjoittama kestämaton politiikka ja niiden taloudessa havaittu jäykkyys vaikuttavat kielteisesti kaikkiin EMUn jäseniin. Yhdennettyä talouspoliittista kehystä tarvitaan ohjaamaan jäsenvaltioiden politiikkaa kaikkina aikoina kohti vahvaa ja kestäväää talouskasvua ja tuottamaan korkeampaa kasvua ja työllisyyttä.

Lähtitulevaisuudessa on keskeisen tärkeää toteuttaa sisämarkkinat, koska ne ovat tärkeää kasvua edistävä väline. Lisäksi euroalueen työ- ja hyödykemarkkinoiden toimivuutta on arvioitava perusteellisesti. Koska valuuttakurssimuutoksia ei ole, EMUn toimivuus tarvitsee tehokkaita työ- ja hyödykemarkkinoita. Tällä on keskeinen merkitys laajamittaisen työttömyyden torjunnassa sekä kilpailukyvyyn ja kasvun kannalta tärkeissä hintojen ja kustannusten tarkistuksissa. On kiinnitettävä kiireellisesti huomio työvoiman rajatylittävän liikkuvuuden edistämiseen ja osaamisen kohtaantongelmien käsittelemiseen työmarkkinoilla. Komissio voisi ryhtyä tähän arviointiin ensi tilassa. Lopuksi olisi perustettava kehys jäsenvaltioiden merkittävien uudistushankkeiden järjestelmällistä etukäteiskoordinoitua varten vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen 11 artiklan mukaisesti.

Pysyäkseen erittäin houkuttelevana sosiaalisena markkinataloutena ja säilyttääkseen Euroopan sosiaaliset mallit unionin on tärkeää olla maailmanlaajuisesti kilpailukykyinen ja välttää kilpailukyvyyn liiallisia eroja EMUn jäsenvaltioiden välillä. Uudistukset, joita on tehty EU:n valvontakehykseen ottamalla käyttöön EU-ohjausjakso, johon kuuluvat maakohtaiset suositukset ja uusi makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely mahdollisine seuraamuksineen, ovat askel oikeaan suuntaan. Mutta on mentävä vielä pidemmälle ja otettava käyttöön vahvempi kehys koordinoitua, lähentymistä ja rakennepolitiikan toteuttamista varten. Lokakuun Eurooppa-neuvoston päätelmissä kehoitettiin tutkimaan tarkemmin ajatusta, että jäsenvaltiot tekisivät EU:n toimielinten kanssa sopimusluonteisia järjestelyjä kasvua ja työllisyyttä edistävästä uudistuksista, joita maat sitoutuvat toteuttamaan. Kyseiset järjestelyt toteutettaisiin vaiheittain.

Sopimusluonteisin järjestelyin on puututtava heikkouksiin varhaisessa vaiheessa

Makrotalouden epätasapainotilat kasvavat yleensä hitaasti ja jäävät usein suotuisan talouskasvun ja suotuisien likviditeettiedellytysten takia huomaamatta. Mutta työ-, hyödyke- ja palvelumarkkinoiden rakenteellisten jäykkyystekijöiden ja institutionaalisten olosuhteiden vuoksi niitä on usein vaikea korjata nopeasti. Näin ollen on tärkeää puuttua epätasapainotilojen perimmäisiin syihin varhaisessa vaiheessa, muun muassa varmistamalla, että nämä keskeiset markkinat voivat nopeasti mukautua häiriöihin ja että kansalliset puitteet helpottavat kasvua ja työllisyyttä. Sopimusluonteisten järjestelyjen olisi näin ollen keskityttävä mikrotaloudellisiin, alakohtaisiin ja institutionaalisiin esteisiin ja pyrittävä edistämään talouden kilpailukykyä ja kasvupotentiaalia. Tulevien sopimusluonteisten järjestelyjen olisi siten oltava pakollisia kaikille euroalueen maille ja vapaaehtoisia muille jäsenvaltioille.

Sopimusluonteisissa järjestelyissä olisi keskityttävä pääasiallisiin heikkouksiin

Kaikki talouden tehottomuustekijät eivät ole taakka EMUn toiminnalle. Niin ikään kilpailukykyaste ja kasvuhaaste vaihtelevat maasta toiseen. Uudistusjärjestelyjen sisällössä ja laajuudessa olisi otettava tämä monimuotoisuus huomioon ja ne olisi mukautettava maakohtaisiin tarpeisiin (esim. tehokkaat työmarkkinat nuorisotyöttömyyden torjumiseksi ja oikeudellisten järjestelmien parantaminen). Jotta tämä monimuotoisuus otettaisiin järjestelyissä huomioon, kunkin jäsenvaltion ja EU:n toimielinten välillä olisi tärkeää käydä tiivistä vuoropuhelua sekä teknisellä että poliittisella tasolla. Tätä varten molemmat osapuolet tekisivät syvällistä analyysiä, josta saataisiin pohja räätälöidylle ja yksityiskohtaiselle sopimukselle tietyistä uudistuksista. Riippuen tarvittavien toimenpiteiden tyypistä näiden sopimusten kesto vaihtelisi maittain, mutta kattaisi todennäköisesti kuitenkin useamman vuoden. Jotta voitaisiin keskittyä tärkeimpiin heikkouksiin, tällaisten järjestelyjen olisi oltava jonkin verran joustavia, jotta niillä voitaisiin vastata laajoihin häiriöihin ja vaihtuviin taloudellisiin olosuhteisiin ja painopisteisiin. Kunkin maan omasta tilanteesta riippuen tätä voitaisiin vaiheessa 2 tukea kohdennetulla, rajoitetulla ja joustavalla, yhteiseen rahoituskapasiteettiin kuuluvalla taloudellisella tuella.

Sopimusluonteiset järjestelyt on yhdistettävä olemassa oleviin EU:n prosesseihin

Kriisi on johtanut EU:n talouden ohjaus- ja hallintakehyksen vahvistamiseen. Joka vuosi neuvosto osoittaa komission ehdotuksesta kaikille jäsenvaltioille yhdenmukaisia suosituksia. Lisäksi on perustettu makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely haitallisten epätasapainotilojen havaitsemiseksi ja korjaamiseksi varhaisessa vaiheessa. Epäjohdonmukaisuuden ja päällekkäisyyden välttämiseksi sopimusluonteiset järjestelyt olisi sisällytettävä EU-ohjausjaksoon. Niiden olisi noudatettava ja tuettava vuotuisen kasvuselvitykseen perustuvaa yleistä politiikkayhdistelmää, ja niiden olisi perustuttava maakohtaisiin suosituksiin. Varhaisessa vaiheessa havaitsemista koskevan tavoitteen mukaisesti perusteelliset uudelleentarkastelut olisi yleistettävä koskemaan kaikkia EMU-maihin. Näiden uudelleentarkastelujen olisi perustuttava perinpohjaiseen ja käytännölliseen vuoropuheluun ja jäsenvaltioiden talouden analyysiin. Uudelleentarkastelun johtopäätösten perusteella komission maakohtaiset suositukset olisivat pohjana kunkin maan kanssa uudistusjärjestelyjen tietyistä yksityiskohtaisista toimenpiteistä ja niiden täytäntöönpanon aikataulusta käytävässä vuoropuhelussa. Makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn korjaavaan osioon kuuluvien jäsenvaltioiden osalta sopimuksena olisi korjaava toimintasuunnitelma, ja kuten nyt voimassa olevassa asetuksessa säädetään, sen noudattamatta jättäminen johtaisi seuraamuksiin.

Sopimusluonteisiin järjestelyihin on sovellettava kansallista ja Euroopan tason vastuunottoa ja tilivelvollisuutta

Kansallinen vastuunotto on keskeistä rakenneuudistusten täytäntöönpanossa. Kansallinen keskustelu ensisijaisista toimista ja se, että kansalliset parlamentit hyväksyvät uudistussopimukset, ovat keskeisiä kansallisen vastuuntunteen luomisessa. Komission pitäisi voida tiedottaa Euroopan parlamentille ja kansallisille parlamenteille näiden toimenpiteiden tarpeellisuudesta EMUn kannalta. Molemmat sopimuspuolet olisivat osaltaan vastuussa lähentymistä ja kilpailukykyä koskevan sopimuksen sisällöstä ja täytäntöönpanosta ja saavutettua edistystä koskevasta tiedottamisesta (kansallisille ja Euroopan) parlamenteille. Molempien sopimuspuolten täysi tilivelvollisuus voidaan varmistaa vain, jos sovittu uudistusohjelma on tarkka, yksityiskohtainen ja mitattavissa. Tämä edellyttää etukäteissopimusta konkreettisista aikatauluista, seurantaan koskevista säännöistä ja tiedonsaannista. Sopimukset ja noudattamista koskevat selvitykset julkaistaisiin säännöllisesti ja oikea-aikaisesti. Merkittävät taloudelliset muutokset tai poliittisten olosuhteiden muutokset, kuten uuden hallituksen valitseminen, saattaisivat johtaa siihen, että tarkoista toimenpiteistä ja vaiheista uudistustavoitteisiin pääsemiseksi neuvoteltaisiin uudelleen.

Rakenneuudistuksia koskevien sopimusluonteisten järjestelyjen keskeiset osat

Tiivistettynä tällaiset EU:n ohjaus- ja hallintakehykseen sisällytetyt järjestelyt voisivat perustua seuraaviin periaatteisiin:

- Ne otettaisiin osaksi EU-ohjausjaksoa ja niiden olisi noudatettava ja tuettava yleistä euroalueen politiikkayhdistelmää. Niiden olisi oltava pakollisia kaikille euroalueen maille ja vapaaehtoisia muille jäsenvaltioille. Ne olisi tehtävä perusteellisten, käytännöllisten, kasvun ja työllisyyden pääasiallisia esteitä koskevien uudelleentarkastelujen perusteella. Nämä uudelleentarkastelut tekisi komissio.
- Ne kattaisivat monivuotiset, tarkat ja seurattavissa olevat EU:n toimielinten kanssa yhdessä sovitut uudistusohjelmat, joissa keskityttäisiin kilpailukykyyn ja kasvuun, jotka ovat ratkaisevia EMUn joustavan toiminnan kannalta.
- Jäsenvaltiot olisivat tilivelvollisia kansallisille parlamenteille ja komissio Euroopan parlamentille sopimusten mukaisten tehtäviensä sisällöstä ja täytäntöönpanosta
- Rakenneuudistuksia tuettaisiin rahoituskannustimin ja ne johtaisivat väliaikaisesti siirtoihin jäsenvaltioille, joilla on liiallisia rakenteellisia heikkouksia. Tämä kohdennettu tuki pitäisi rahoittaa erityisvaroin.
- Sopimusten noudattaminen voidaan varmistaa kannusteperusteisissa puitteissa. Noudattaminen voisi olla yksi rahoituskapasiteetin häiriöidenvaimentamistoiminnon osallistumisvaatimuksista. Lisäksi kansallisia maksuosuuksia rahoituskapasiteettiin voitaisiin lisätä, jos sopimuksia ei noudateta.

V Demokraattinen oikeutus ja tilivelvollisuus

Eurooppa-neuvosto korosti lokakuun päätelmissään, että demokraattisen oikeutuksen ja tilivelvollisuuden takaamiseksi tarvitaan vahvoja mekanismeja. Yhtenä pääperiaatteena on, että demokraattisen valvonnan ja tilivelvollisuuden olisi koskettava samaa tasoa, jolla päätökset tehdään. Tämän pääperiaatteen täytäntöönpano on keskeistä, jotta yhdenmukaisen finanssi-, budjetti- ja talouspoliittisten kehysten tehokkuus varmistettaisiin. Tämä merkitsee Euroopan parlamentin osallistumista, kun on kyse Euroopan tasolla tehtyjen päätösten tilivelvollisuudesta, säilyttäen samalla asianmukaisesti kansallisten parlamenttien keskeinen rooli.

Kansallisista talousarvioista päättäminen on keskeinen osa jäsenvaltioiden parlamentaarisia demokratioita. Samaan aikaan demokraattista oikeutusta ja tilivelvollisuutta koskevilla säännöksillä olisi varmistettava, että unionin yhteinen etu otetaan asianmukaisesti huomioon. Kansalliset parlamentit eivät kuitenkaan ole parhaassa asemassa ottamaan sitä täysin huomioon. Tämä merkitsee sitä, että samalla kun päätöksentekoa yhdenmukataan entisestään ja toimivaltaa kootaan entistä suuremman määrän EU:n tasolle, on ehdottoman tärkeää, että Euroopan parlamentin osallistumista todellisen EMUn yhdenmukaisuuteen puitteisiin lisätään vastaavasti.

Ensinnäkin yhdennetyssä rahoituskehyksessä, vaikka sekä Euroopan keskuspankin, joka on yhteinen valvontaviranomainen, että tulevan yhteisen kriisinratkaisuviranomaisen tilivelvollisuuden olisi koskettava Euroopan tasoa, sitä olisi täydennettävä osallistuvien jäsenvaltioiden kansallisiin parlamentteihin kohdistuvilla vahvoilla tiedotus-, raportointi- ja avoimuusmekanismeilla.

Toiseksi yhdennettyjen finanssi- ja talouspoliittisten kehysten yhteydessä jäsenvaltioiden olisi varmistettava kansallisten parlamenttiansa asianmukainen osallistuminen ehdotettuihin sopimusluonteisiin uudistusjärjestelyihin ja laajemmin EU-ohjausjakson yhteydessä. Tässä hengessä Eurooppa-neuvosto pyysi lokakuussa tutkimaan keinoja, joilla varmistetaan Euroopan parlamentissa ja kansallisissa parlamenteissa käytävä keskustelu EU-ohjausjakson yhteydessä annetuista suosituksista. Vakaussopimuksen 13 artiklaan ja perussopimuksen pöytäkirjaan N:o 1 perustuvat uudet mekanismit, joilla lisätään kansallisten parlamenttien ja Euroopan parlamentin yhteistyötä, voisivat edesauttaa demokraattisen oikeutuksen ja tilivelvollisuuden vahvistamista. Tämän yksityiskohtainen järjestäminen ja sääntöjen määrittely on Euroopan parlamentin ja kansallisten parlamenttien yhteinen tehtävä.

Kolmanneksi uuden yhteisen rahoituskapasiteetin perustaminen EMUa varten johtanee myös riittäviin järjestelyihin, joilla varmistetaan sen täysi demokraattinen oikeutus ja tilivelvollisuus. Järjestelyjen yksityiskohdat riippuisivat suuresti sen ominaispiirteistä, kuten sen rahoituslähteistä, sen päätöksentekoprosesseista ja toimien laajuudesta.

Lopuksi kriisi on osoittanut, että on vahvistettava paitsi EMUn valvontapuitteita, myös sen kykyä tehdä nopeita toimeenpanopäätöksiä, jotta parannettaisiin kriisinhallintaa huonoina aikoina ja talouspoliittista päätöksentekoa hyvinä aikoina. Joitakin hallitustenvälisiä järjestelyjä on otettu käyttöön aikaisemman rakenteen puutteiden vuoksi, mutta ne olisi lopulta integroitava Euroopan unionin oikeudellisiin puitteisiin. Tämä on jo otettu huomioon talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyssä sopimuksessa, ja sitä voitaisiin harkita muissakin tapauksissa. On tärkeää vahvistaa EU:n valmiuksia tehdä EMUa koskevia toimeenpanevia talouspoliittisia päätöksiä. Lisäksi EMUn kehittyessä kohti pankki-, finanssi- ja talousunionia sen ulkoinen edustus olisi myös yhdistettävä.

Lopuksi voidaan todeta, että nämä Euroopan unionin yleisellä tasolla ja erityisesti talous- ja rahaliiton suhteen toteuttamat kauaskantoiset muutokset edellyttävät jäsenvaltioiden tahtoa pyrkiä yhteiseen tavoitteeseen, suurta sosiaalista yhteenkuuluvuutta, Euroopan ja kansallisten parlamenttien vahvaa osallistumista ja uudistettua vuoropuhelua työmarkkinaosapuolten kanssa. Prosessin avoimuus ja läpinäkyvyys sekä tulokset ovat ratkaisevia aitoon talous- ja rahaliittoon pääsemiseksi.

